

U.2012B.47/1

Anders Nørgaard Laursen: *Fast driftssted.* Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2011, 316 sider. Pris: 550 kr. inkl. moms.

Jakob Bundgaard

Fast driftssted-begrebet er afgørende i forbindelse med den folkeretlige fordeling af beskatningsretten til international erhvervsindkomst. Som tema for en retsvidenskabelig afhandling må emnet hilses særligt velkommen i lyset af den generelle internationale tendens, hvor flere kildestater anvender fast driftssted-kriteriet aggressivt med henblik på at tiltrække skatteprovenu. Hertil kommer, at OECD i 2011 har fremlagt forslag til visse justeringer til kommentarerne til artikel 5.

Bogen, der i al væsentlighed er baseret på forfatterens ph.d.-afhandling fra Aarhus Universitet, fremstår samlet set meget velskrevet, veldokumenteret og velafgrænset. ANL har et forfriskende og præcist sprogbrug og viger ikke tilbage for at fremkomme med markante konklusioner og standpunkter. ANL har foretaget et stort og tilbunds-gående researcharbejde med inddragelse af den relevante danske og internationale litteratur.

Ambitionen er en beskrivelse af gældende ret vedrørende fast driftssted-begrebet i OECD-modeloverenskomstens artikel 5, med særligt fokus på dansk ret. Denne målsætning er klart opfyldt.

Afhandlingen fremstår overordnet set velafgrænset. Den valgte fremgangsmåde indebærer dog, at en række meget interessante problemstillinger er udeladt fra fremstillingen. Det havde eksempelvis været ønskeligt med nærmere overvejelser om, hvorvidt den internationale og teknologiske udvikling udfordrer fast driftssted-princippet som egnet grundlag for fordeling af beskatningsretten, samt med en belysning af de internationale tendenser på området, hvor den stigende kildelandsbeskatning spiller en rolle (herunder tendensen vedrørende »service permanent establishments«). Eksempelvis belyses ej heller artikel 5, stk. 7, vedrørende kontrollerende og kontrollerede selskaber. Udeladelserne ændrer dog ikke på afhandlingens betydelige kvaliteter i retsdogmatisk henseende.

I kapitel 2 behandles generelle spørgsmål vedrørende OECD's modeloverenskomst, herunder retskildeværdien

48

af OECD's modeloverenskomst og kommentarerne hertil i forhold til enkelte overenskomst og i forhold til definitionen af fast driftssted i intern dansk ret.

I kapitel 3 behandles det såkaldte primære kriterium, som indeholder de afgørende betingelser, der kan medføre statuering af fast driftssted, herunder eksistensen af et forretningssted, der er geografisk fast og fast i tid, samt det eventuelle dispositionskrav. Gennemgangen er velskrevet, veldisponeret og veldokumenteret og efterlader ikke mange uafklarede spørgsmål. Enkeltanalyserne er tillige af en sådan kvalitet, at man kun sjældent har grund til at være uenig heri.

Visse steder anvendes der ganske megen plads på historiske forhold, som forfatteren endeligt konkluderer som værende uden betydning efter gældende ret. Et eksempel herpå findes i bogens afsnit, p. 84 ff., vedrørende dispositionskravet før 2003.

I kapitel 4 behandles artikel 5, stk. 5, i OECD's modeloverenskomst - det sekundære kriterium (agentreglen). Kapitlet skal ses i tæt sammenhæng med bogens kapitel 5 vedrørende OECD's modeloverenskomsts artikel 5, stk. 6, om uafhængige repræsentanter. Som forfatteren også påpeger, er de to bestemmelser uløseligt forbundne og skal læses og fortolkes i sammenhæng. I lyset af den betydelige internationale fokus på disse bestemmelser er det berettiget, at ANL foretager en så omfattende analyse heraf.

Kapitel 4 og 5 indeholder en stort set fyldestgørende og tilbunds-gående behandling af artikel 5, stk. 5 og stk. 6, i OECD's modeloverenskomst. Kapitlerne er som resten af bogen velskrevne, og ANL fremkommer med en række interessante og skarpe analyser af dansk og international praksis, ligesom læseren efterlades med et glimrende indblik i den historiske udvikling af de - ret sparsomme - OECD-kommentarer. Samlet set fremstår disse kapitler som den mest komplette redegørelse om artikel 5, stk. 5 og stk. 6, på dansk. Den særlige problemstilling vedrørende datterselskabers assistance til moderselskabet (eller søsterselskaber) er dog ikke undergivet en selvstændig behandling, selvom det er en i praktisk forekommende problemstilling. Et datterselskab kan således udgøre et fast driftssted for sit moderselskab, blot det opfylder betingelserne i artikel 5, stk. 5 (smh. med stk. 6). Det seneste eksempel er den meget omtalte Dell-sag fra Norges Høyesterett, afsagt d. 2.12. 2011, hvor Høyesterett tilsyneladende lægger sig på linje med Conseil d'Etat i Frankrig i Zimmer-sagen.

De lege ferenda (p. 285 f.) anviser ANL en alternativ formulering af artikel 5, stk. 5, og artikel 5, stk. 6. Det er ANL's opfattelse, at bestemmelserne vil fremstå med større klarhed med den af ham foreslåede formulering, og særligt skulle den civilretlige forskel i normeringen af mellemmand i civil law- og common law-jurisdiktioner blive imødekommet med den foreslåede alternative formulering.

Sammenfattende er der tale om en velskrevet og veldokumenteret bog, som tillige i praktisk henseende har stor værdi, og som klart opfylder de gældende standarder for ph.d.-afhandlinger inden for fagområdet. Bogen kan på det varmeste anbefales til alle, som arbejder med, eller i øvrigt interesserer sig for, international skatteret.